

Kuuleminen hallituksen yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisen tiedonantoon:

Kiitos pyynnöstä lausua tästä tärkeästä aihepiiristä.

1. Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Ohjelma oli hyvin valmisteltu ja ensimmäinen rasminvastainen ohjelma kahteen vuosikymmeneen. Sen useimpien toimenpiteiden jatkaminen on perusteltua, sillä lyhyt kausi (2021-2023) ei mahdollista perusteellista muutosta. Kolme tärkeintä toimenpidettä ovat:

Tavoite 1: Tunnistetaan ja puretaan yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita

Tavoite 2: Edistetään suomalaisen työelämän monimuotoisuutta ja syrjimättömyyttä

Tavoite 8: Kehitetään rasismiin liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta

2. Mitkä ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

Ohjelmassa jäsennettiin ansiokkaasti rasmin rakenteellisia ja arkipäiväisiä muotoja. Ymmärrys rasismista koko yhteiskuntaa läpäisevänä ja eri tahojen yhteistoimintaa vaativana ilmiönä näkyi erityisesti työelämän, julkisten ja yksityisten palveluiden sekä kansalaisyhteiskunnan roolia käsittelevissä toimenpiteissä.

Yhdenvertaisuuslain muutos, joka mahdollistaa Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminnan työsyöjintätapauksissa, on ollut merkittävä (toimenpide 1). Valtioneuvoston sisäisen koordinaation kehittäminen (toimenpiteet 2 ja 3) on edistänyt rasminvastaisen työn organisointia ja tehokkuutta. Kaikki työelämän monimuotoisuuden ja rekrytointisyrjinnän vastaisen työn keinot (toimenpiteet 19-26) ovat tärkeitä, mutta niitä on jatkettava ja kehitettävä perusteellisen muutoksen aikaansaamiseksi. Yhdenvertaisuussuunnittelu on hyvä työkalu, joka on otettava käyttöön kaikilla työpaikoilla ja oppilaitoksissa.

Viranomaisille (toimenpiteet 17, 27-29) ja koulujen henkilökunnalle (toimenpiteet 44-46) suunnattu antirasismikoulutus on lisännyt tietoa ja antanut välineitä yhdenvertaisuustyöhön. Sitä on tarpeen jatkaa. Kansalaisyhteiskunnan ja rasismia kokevien ryhmien vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen (toimenpiteet 18, 34-35) on erittäin tärkeää, mutta tässä ei ole päästy riittävän pitkälle. Rasismia kokevien väestöryhmien kuulemista ja heidän järjestöjensä vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä onkin vahvistettava jatkossa.

Tiedonkeruu rakenteellisesta rasismista ja syrjinnästä (toimenpiteet 48-50) oli yksi merkittävimmistä ohjelmakauden saavutuksista. Jatkossa olisi tärkeää lisätä rasismiin liittyvän tutkimuksen rahoitusta.

3. Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Tilastollisen tiedonkeruun lisäksi tarvitaan akateemisen tutkimuksen lisäämistä, jotta tunnistetaan rasismiin johtavat mekanismit ja käytännöt. Olisi tarpeen rahoittaa Suomen Akatemian rasismia käsittelevä tutkimusohjelma, kuten Ruotsissa Vetenskapsrådet on tehnyt jo usean vuoden ajan.

Hallitusohjelman kirjaukset maahanmuuttajien ja muiden suomalaisten sosiaaliturvan eriyttämisestä ovat huolestuttavia yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Riskinä on eriarvoisuuden lisääntyminen ja maahanmuuttajataustaisten yksilöiden ja perheiden syvenevä taloudellinen ahdinko. Lisäksi toimenpiteet jakavat Suomessa asuvia ihmisiä haitallisella tavalla etnisen taustan ja maahanmuuttohistorian perusteella.

Helsingissä 8.8.2023 Suvi Keskinen, etnisten suhteiden professori, Helsingin yliopisto

suvi.keskinen@helsinki.fi; p. +358 50 3119402